

Отже, сприйняття речей і ставлення до них визначає життєву стратегію, соціокультурні установки та культуротворчі потуги героїв (самого героя-оповідача, художника Степана Линника, екскурсовода Гулі, директора художнього музею Витвицького, історичного – Криницького, архітектора-конструктивіста Бирського). Відтак проблема сприйняття речі людиною культури, «стосунки» між людиною і річчю – домінуюча проблема, що врешті визначає пізнання і моделювання людиною світу та її взаємини з іншими людьми. А філософія речі та особливості її художньої репрезентації у творі обумовлюють стиль митця та його індивідуальні риси.

Список використаної літератури

1. Домонтович В. Без ґрунту // Домонтович В. Без ґрунту / В. Домонтович [Текст] / Ред. рада: Вал. Шевчук та ін.; вст. ст. Ю. Шевельова; післямова Р. Корогодського. – К.: Гелікон, 2000. – С. 279-440.
2. Лихачев Д. Поэзия садов. К семантике садово-парковых стилей. Сад как текст / Д. Лихачев [Текст]. – М.: Согласие, 1998. – 356 с.
3. Сазонова Л. И. Поэзия русского барокко (вторая половина ХУП – начала ХУШ века) / Л. И. Сазонова [Текст]. – М.: Наука, 1991. – 263 с.
4. Цивьян Т. В. К мифологеме сада / Т. В. Цивьян [Текст] // Текст: семантика и структура. – М.: Наука, 1983. – С. 140-152.

Стаття надійшла до редакції 22 березня 2013 р.

N. A. Gorodnyuk

PHILOSOPHY OF THING IN THE NOVEL OF V. DOMONTOVYCH «WITHOUT GROUND»

The artistic features of ontology and axiology of thing in the novel of V. Domontovych «Without Ground» are investigated in the article.

Key words: *thing, axiology of thing, thingness, V. Domontovych.*

УДК 821.161.2–92 (045 Хвильовий)

Т. М. Грачова

ІДЕОЛОГІЧНІ КОНСТАНТИ ПАМФЛЕТУ М. ХВИЛЬОВОГО «УКРАЇНА ЧИ МАЛОРОСІЯ»

Динамічний розвиток літературного дискурсу ХХ ст. є тим предметом аналітичного осмислення, що донині вимагає критичної літературознавчої оцінки. Памфлет М. Хвильового «Україна чи Малоросія» належить до вагомих здобутків вітчизняного літературного процесу, що з часу його появи (1926) до наших днів викликає дискусії з приводу концептуальних засад, активно декларованих автором у гостро полемічній формі.

Ключові слова: *полеміка, дискурс, памфлет, національна ідентичність, «психологічна Європа», «азіатський ренесанс».*

Творча діяльність М. Хвильового, одного з найбільш активних та впливових діячів літературного дискурсу ХХ століття, знаходиться у постійному аналітичному ракурсі сучасних науковців (М. Жулинського, Ю. Ковальова, Н. Кузякіної, С. Павличко, М. Ткачука, Ю. Шевельова). Однак, зважаючи на значну кількість досі не вирішених принципових питань, що пов'язані з політичною, громадською, літературною діяльністю М. Хвильового, доречним буде акцентувати увагу на

основних концептах одного з найбільш дискусійних памфлетів М. Хвильового «Україна чи Малоросія», що не втрачає своєї **актуальності** донині. Це й буде **метою** нашої роботи.

Памфлет М. Хвильового «Україна чи Малоросія» (1926) починається двома епіграфами, що дозволяють читачеві максимально повно зорієнтуватися в ідейно-концептуальному наповненні художньо-публіцистичного тексту. Перший епіграф Ф. Шіллера «Рабство – річ ганебна, але рабська психологія в свободі – гідна зневаги» [2, с. 576] (актуальність його вражає) висвітлює всю силу обурення, весь гнів національного патріота з приводу психології меншовартості, хуторянства, затурканості, обмеженості і покори українського громадянина загалом і митця зокрема.

У другому епіграфі марксист М. Хвильовий, посилаючись на авторитет Сталіна, наполегливо апелює до самосвідомості українців, підкреслюючи безкомпромісну необхідність усвідомлення себе повноцінною нацією. Формальним приводом для написання памфлету стали статті В. Юринця та А. Хвилі, надруковані у квітні 1926 р. на сторінках «Комуніста», авторам яких М. Хвильовий висловлює вдячність за відкриття «нової сторінки» літературної дискусії, а головне – за підтримку його незмінно негативного ставлення до масовізму. Памфлетист зауважує, що вести дискусію лише з плужанами, що страждають на «анальфабетизм» (медичний термін – неспроможність читати і писати, може бути у здорових, але неграмотних людей або осіб психічно хворих), йому давно вже набридло, однак дискутувати, порушуючи злободенні загальномистецькі питання з іншими опонентами, – необхідно. При цьому М. Хвильовий іронізує з приводу зверхності В. Юринця й А. Хвилі по відношенню до ВАПЛІТЕ та її репрезентантів: «кожний з них, уявивши себе по меншій мірі Наполеоном, раптом прийняв позу (звичайно, зовсім не по заслугі) претензійної, начебто об'єктивної третьої особи і зі свого агітпропо-держвидавівського «висока» потрїпує по плечу Вільну Академію...» [2, с. 577]. Застерігаючи своїх опонентів від необачних та невважених оцінок стосовно українського культурного руху, який «наполеони» схарактеризували як «помахування» «дерев'яними шаблями» та «картонними мечами», М. Хвильовий пропонує їм орієнтуватися на Мерінга, який «ніколи не поспішав з рішучою характеристикою тих чи інших явищ в духовному житті народу» [2, с. 577] Памфлетист у черговий раз наполягає на прагненні цілковитої об'єктивності в оцінках літературного дискурсу доби.

Перш за все, М. Хвильовий спростовує звинувачення у «дерев'яно-картонній» гігантомахії на свою адресу з боку критиків, зауваживши, що сучасний літературний рух «заслугує уваги» серйозних аналітиків. Статті Хвилі не викликали у памфлетиста аналітичних потенцій, тоді як роботи «історика всесвітньої літератури» «славнозвісного марксиста Юринця», який апелював до історичних аналогій, привернули увагу М. Хвильового. Віддаючи належне «всесвітній начитаності» вченого, автор памфлету погоджується з його спробою порівнювати молоду українську літературу революційної доби з молодогегельянством, однак рішуче виступає проти спроби опонента «скомпрометувати перед партією наш сьогоднішній рух», порівнюючи його ще з «українським модернізмом» [2, с. 580]. Захищаючи «Молоду музу» від закидів відомого вченого, М. Хвильовий обурено питає: «Чому так гримає Юринець на «Молоду музу?» Хто йому дав на це таке широке право? Чому французи, росіяни, поляки і т. д. не запльовують таким чином своїх попередників?» [2, с. 580-581]. Сам памфлетист вважає діяльність молодомузівців цілком природною ланкою доби, що передує епосі національного відродження. Окрім цього, Хвильовому імпонувала спрямованість «Молодої музи» на «дійсну» Європу. Мотивуючи «гарячку ностальгії» молодомузівців, про яку писав Юринець, памфлетист наголошує, що її витоки, перш за

все, у «трагедії української нації в цілому», у «її ролі колоніальної країни» [2, с. 581], а не у класових конфліктах доби.

Констатуючи у черговий раз «європеїзм» як єдиноможливий вектор динаміки національної культури до прогресу і цивілізації, Хвильовий рішуче виступає проти сумнівів Юринця стосовно потенціалу і можливостей «молодого руху», що на думку Хвильового, має великі перспективи. При цьому полеміста не лякають (на відміну від опонента) економічні суперечності, які провокують «нервовість» та «розхристаність» у духовному житті. Оскільки для Хвильового Україна (не Малоросія) – факт визнаний, а позадняцтво – явище ганебне і образливе для нації, він сповнений оптимізму щодо «українського ренесансу».

Орієнтація Хвильового на «психологічну Європу» є фактом відомим і постійно декларованим автором, починаючи з його перших публікацій у періодиці у межах дискусії. У памфлеті «Україна чи Малоросія» автор «дзвінко зареготав» з тієї причини, що прийдеться знову і знову повертатися до раніше розтлумачених істин і витримати «чергову генеральну баталію». Юринець дорікає «запальному юнакові з часів великого Відродження» [2, с. 583], що той не бачить у Європі внутрішніх протиріч, орієнтуючись тільки на видатні постаті безвідносно до їх класової приналежності. На думку Хвильового, професор Юринець «несподівано впадає в пилипенківську вульгарщину. До конструктивної культури він, замість марксистського об'єктивного методу, прикладає суб'єктивно народницький» [2, с. 586]. Користуючись «залізною логікою», Хвильовий захищає здобутки європейської цивілізації від співу «соловейка» (Юринця), якого, на думку полеміста, характеризує «неясність позиції» у концептуальному питанні. Автор памфлету дорікає професору Юринцеві, що він, незважаючи на «начитаність», необ'єктивно поставився до творчості неокласиків, відмовився від європеїзації, однак вклонився Москві «як якийсь російський князь перед ханом Золотої Орди або як зразковий член «малоросійської колегії» перед самодержавцем всеросійським...» [2, с. 589]. Методи загравання «другого наполеона» (Хвилі) з Росією також обурювали Хвильового, який рішуче виступив проти «псевдоінтернаціоналізму», що самовіддано, «з гонором» пропагував цей «другий приятель», якому, за переконанням автора, бракувало «інтелекту». Здається, Хвильовий недоосвіченого опонента в особі Хвилі не сприймає серйозно, бо його позицію полеміст не вважає науково виваженою і вартою уваги, тому і каже поблажливо: «...шановний камраде,.. таким багажем, з яким ви виступили, люди далеко не їдуть. Навіть ваші прихильники стурбовані й рішуче заявляють: «пропав». Мовляв, з Вільною Академією, та ще й з такою підготовкою, важко боротись [2, с. 589]. Нарешті полеміст пропонує А. Хвилі за сприянням ВАПЛІТЕ. підвищити рівень загальної культури, якщо у нього з'явиться бажання (бо необхідність очевидна). Своєму опонентові М. Хвильовий дає практичні поради щодо змісту і форм проведення полемік. Зокрема, на погляд автора памфлета, дискусія з принципів питань тільки тоді буде мати плідні наслідки (а це є головним), коли її учасники крім інтелектуальних здібностей будуть демонструвати логіку та толерантність, в іншому випадку – все буде «несерйозно».

Розуміючи всю складність вирішення національної проблеми у всій її складній модифікації, визнаючи правильне усвідомлення «справжнього інтернаціоналізму» важливим, однак складним завданням, М. Хвильовий скаржиться на легковажність своїх опонентів, яку вони продемонстрували у цих питаннях на сторінках центрального органу партії.

Найскладніше питання доби – питання національної ідентичності, М.Хвильовий вирішує у звичній для нього максималістській манері. Спираючись на Конституцію України та логіку історичного поступу, автор категорично декларує незалежність України, її суверенітет у межах Радянського Союзу. Відверто демонструючи свої

політичні пріоритети, чітко виважену громадянську позицію, М. Хвильовий підкреслює, що гальмування природного процесу декларування державної самостійності нації, що протягом тривалого часу виявляє це бажання, означає внесення хаосу в світовий загальноісторичний процес».

М. Хвильовий на сторінках памфлету демонструє своє різко негативне ставлення до російського міщанства. Слід згадати, що це явище і його представники на українському ґрунті були предметом постійного осміювання і засудження на сторінках художніх творів автора та у його публіцистичних текстах. Памфлетиста дратує позиція Хвилі, що демонструє жалюгідну позицію запобігання перед російським міщанином, а Юринець «голосує й галасує за Малоросію» [2, с. 590].

Усвідомлюючи складність політичного протистояння класів, загострення економічних протиріч, соціальних конфліктів в епоху непу, коли конфлікт двох культур об'єктивно обумовлено, Хвильовий застерігає своїх ідеологічних опонентів від легковажності у вирішенні гострого питання доби – «чи є Україна колонія, чи ні» [2, с. 591]. У зв'язку з вищезазначеним автор робить надзвичайно сміливий для свого часу висновок: треба негайно і «назавжди покінчити з контрреволюційною (по суті) думкою будувати на Україні російську культуру. Бо всі ці розмови про рівноправність мов є не що інше, як приховане наше бажання культивувати те, що вже не воскресне [2, с. 591]. Справедливість концепту автора з позиції сьогодення звучить абсолютно переконливо, і далекоглядність М. Хвильового вражає.

Послідовно розвінчуючи тези Хвилі з «брошури», Хвильовий стикнувся з необхідністю давати пояснення з приводу того, що він з односторонніми нібито закликом до розриву з РСФРР. У памфлетиста вистачило іронії, щоб заспокоїти «галасливого» наполеона» і застерегти його від намагань втручатися у справи, які не вкладаються у компетенцію «вченого хохла». Однак на цьому Хвильовий зупинитися не міг, бо крізь декларативну ультрареволюційну риторику Хвилі зміг побачити витоки справжньої проблеми, яка полягала «в тому, що українське національне відродження логічно підійшло до другого свого етапу» [2, с. 593], коли «молодь, яка не загубила почуття своєї людської гідності, сьогодні хоче вийти на радісний творчий шлях радянського будівництва в супроводі справжнього товариського оточення [2, с. 594]. Однак вона (творча молодь) стикнулася з реальною проблемою – надто тісні рамки культурного розвитку, що не дають на повні сили реалізувати творчий потенціал, з одного боку. З іншого – несприятлива атмосфера, що створюється російським міщанином, що зневажає культуру українців та зверхньо ставиться до здобутків новітнього українського мистецтва. Вихід з цієї загрозливої, за характеристикою Хвильового, ситуації памфлетист бачить в активному втручанні Компартії у пошуки шляхів для розв'язання цього питання». У зв'язку з цим митець дорікає посадовцю Хвилі недостатню обізнаність у питаннях, пов'язаних з українською літературою. З гнівом Хвильовий зауважує: «наш друг так репрезентує перед партією нашу ж таки літературу і нашу ж таки радянську інтелігенцію, що прямо очі на лоб лізуть» [2, с. 594]. Памфлетист вважає неприпустимою позицію неповаги до національної культури та інтелігенції, що має витоки у безграмотності та безпорадності опонента у концептуальних питаннях. Зокрема, Хвиля висловив незадоволення рівнем перекладацької потенції українських митців, тоді як Хвильовий переконаний, що проблема у неспроможності держвидавців у виданні зарубіжних класичних зразків. На глибоке переконання памфлетиста, українська радянська інтелігенція, яку активно «запльовує» Хвиля «жалконькими словами», зокрема більша частина членів ВАПЛІТЕ, є глибоко обізнаною з надбаннями західноєвропейської літератури без посередництва з боку росіян, як це пропонує «малограмотний» А. Хвиля. Отже, обурений позицією опонента, що компрометує національну інтелігенцію перед партією та нервує молоду

творчу еліту, М. Хвильовий категорично виголошує: «ми вас обвинувачуємо в тому, що ви замазуєте перед Москвою правдиву картину того розгону в нашому культурному будівництві, який принесло з собою національне відродження» [2, с. 595].

Визнаючи російське мистецтво «великим і могутнім» [2, с. 596], М. Хвильовий не визнає його вищості перед українським, а відповідно не припускає можливостей позитивного впливу на український культурний простір з боку Росії. Внаслідок багатьох і відомих історичних непорозумінь з Росією («далеким сонцем») памфлетист відверто відмовляється від орієнтації на загальномистецькі канони Росії і, апелюючи до логіки, доводить, що розвивати одну культуру на базі іншої, спекулювати на мовному питанні (російська – мова Леніна), недооцінювати свідомість українського пролетаріату – безпідставно і безвідповідально.

Можна зрозуміти позицію патріота, психіку якого «гвалтує» російський шовінізм та необхідність постійно прислухатися до «мудрих» порад чергового діяча у галузі мистецтва з сусідньої держави, «щохвилинно озиратися назад і дивитись, що сказав той чи інший, і частенько непевний, «папа» [2, с. 596].

Хвильовий справедливо дорікав Корякові у зв'язку з тим, що той продемонстрував хисткість своєї позиції: спочатку радив російській літературі «увійти в свої етнографічні береги» [2, с. 597], а потім «здрейфив» під навалюю «дешевих слів», «фраз» щодо «генерально-організаційної лінії Жовтня в літературі» [2, с. 597]. У зв'язку з цим полеміст рекомендує тим, хто зупинився на половині шляху, визначитися у світоглядних переконаннях стосовно революційних перспектив.

Визнаючи факт існування українського національного відродження, не можна, на думку Хвильового, сховатися від проблем не лише духовного, але й матеріального існування українського мистецтва. Постійна конкуренція на книжковому ринку за домінування на культурному фронті двох культур на Україні для памфлетиста – явище реально існуюче і небезпечне для гармонійного розвитку української літератури, для виявлення культурних потенцій молодій нації. Враховуючи психологію читача на найближчу перспективу, що звик сприймати російську книжкову продукцію вище за українську, та «рабську природу» частини інтелігенції, що обоюючи північну культуру, не давала змоги Україні проявити свої творчі можливості. Хвильовий робить невтішний висновок – без реальної підтримки з боку держави (партії) національне мистецтво не зможе конкурувати з російським, незважаючи на свою високу естетичну якість.

Хвильовий принципово відмовляється від пропозицій А. Хвилі рухатися «по дорозі» з новою російською літературою та Юринця «шукати в Москві товчачів для нашого «культурного розвитку» [2, с. 599]. Свою безкомпромісну позицію автор памфлету розгорнуто аргументує «зі всім запалом... буйних відродженських натур» [2, с. 599].

Виходячи з реалій епохи ідеологічних борінь, політичних звинувачень, М. Хвильовий змушений був акцентувати: він не прагне відмежуватися від «російської революційної демократії». При цьому він декларує своє різко негативне ставлення до тогочасних «художніх надбань Москви» («безперспективної літературщини», «декадансу», «занепаду», «реакції»). Автор щиро вірить у можливість дружньої допомоги з боку України «новим пролетарським силам у Росії вибратись з багна графоманії» [2, с. 600].

Слід зауважити, що за надмірною критичністю в оцінці М. Хвильовим деяких дійсно талановитих російських класиків (І. Тургенєва, А. Толстого тощо), відчувається біль патріота, що ненавидів великодержавницький шовінізм у всіх його проявах і був сповнений бажанням переконати Росію поважати сусідів. Отже, можна зрозуміти ступінь обурення полеміста, якому «за злою іронією» невпинно і «безграмотно»

пропонують обирати за орієнтир саме ту літературу, що на глибоке переконання автора, сама вимагає підтримки і допомоги з боку братніх літератур (України, Білорусії, Грузії та ін.), бо «російська література для свого відродження зможе знайти чарівний бальзам тільки під буйним живим деревом відродження молодих національних республік, в атмосфері весни колись пригноблених народів [2, с. 603].

М. Хвильовий закликає до протистояння російському месіонізму, що перешкоджає реалізації творчого потенціалу («радісної творчості») інших націй та наповнює марними ілюзіями щодо провідної ролі в історії, ілюзорної вищості над іншими народами російську молодь. У зв'язку з цим автора дивує недалекоглядність та наївність Хвилі та Юринця, що демонструючи «псевдоінтернаціональний запал», вірять у те, що «стара Росія вмерла» [2, с. 603]. Аргументуючи свою позицію, памфлетист нагадує своїм опонентам лист М. Горького до О. Слісаренка, у якому «пролетарський письменник і друг нашого вчителя – Леніна, і божок сьогоднішньої московської літературної інтелігенції, і т. д., і т. п.» [2, с. 604] дозволив собі некоректні зауваження щодо української мови («наречія»). Отже, сподіватися на автоматичне зникнення великодержавного шовінізму як огидного явища, на погляд Хвильового, на жаль, не варто.

Образом для нації вважає Хвильовий неадекватне поцінування деякими «відповідальними товаришами» здобутків видатного діяча української культури І. Франка. Окрім цього, у відриві від національної культурної традиції автор памфлету вбачає небезпечні перспективи. Декадентським мотивам, песимізму та обмеженості російських пролетарських письменників полеміст протиставляє «відродженський» оптимістичний настрій новітньої української поезії.

Аналізуючи російський класичний літературний дискурс (твори Толстого, Достоевського, Чехова, Островського та ін.), Хвильовий ображається з приводу того, що цю літературу «захищають столоначальники». Отже, полеміст вважає за свій громадянський обов'язок «підняти м'ятеж проти нашого колишнього Бога, бо цей Бог не відповідає духу епохи» [2, с. 606] і прагне загнати українську молодь у «багно песимізму».

Повертаючись до концептуальних констант, що неоднаразово (майже систематично) були предметом обговорень під час літературної полеміки, – «Європа», «азіатський ренесанс», «Росія» – Хвильовий черговий раз наголошує: «під «Європою» ми мали на увазі не тільки технічні досягнення, але й – головне – психологічну категорію, певний тип культурного фактора в історичному процесі, певний революційний метод» [2, с. 610], «є дві Росії: Росія «Краснопреснінських» районів, Комінтерну і ВКП, і Росія Сухарєвської крамарихи та жидкобородого «богоискателя» [2, с. 610]. Терміну «азіатський ренесанс», що став «загадкою» для багатьох тогочасних полемістів, Хвильовий дає більш розгорнуту характеристику, бо вважає, що аналіз цього поняття вартий окремої брошури. Саме у надрах «азіатського ренесансу» Хвильовий побачив потенціал для відродження сильної особистості нового типу – активної, сильної, вольової. Україна у цьому процесі має відіграти, за Хвильовим, важливу історичну місію, бо є молодою радянською країною, більшовицька духовна культура якої має міцні зв'язки з «азіатським ренесансом» і територіально синтезує ту величезну енергію, що дозволить нарешті Україні стати «авангардом 4-го культурно-історичного типу» [2, с. 615].

З радістю констатує автор памфлету цілковиту («безпримірну») поразку масовізму у процесі літературної дискусії, що є, на думку М. Хвильового, її першим суттєвим плюсом. Другим позитивним моментом літературної полеміки митець вважає привертання уваги до особи письменника і визначення його важливої соціальної

функції. І, нарешті, головне досягнення, що констатує полеміст, – це поступове відродження національної літератури.

Українська література, за переконанням автора, стоїть на порозі свого «золотого віку». Проводячи культурну паралель з німецькою літературою, М. Хвильовий пропонує українським «м'ятежним геніям» відхід від консервативних традицій та орієнтацію на самостійний шлях мистецької еволюції. При цьому автор переконаний, що сучасний потенціал нації – багатовимірний та очевидний: «Ми вже все маємо – і буйні фарби Петрицького, і конструктивну чіткість Мелера, і прекрасні звуки Вериківського, і незрівнянну поезію Тичини, Рильського, і надзвичайного Курбаса, і., і., і...» [2, с. 621]. Українському мистецтву бракує лише «культурної атмосфери», однак у вирішенні цієї проблеми Хвильовий розраховує на небайдужого патріота («нашого геніального неспокійного громадянина»). Отже, основні ідеологічні, культурологічні, естетичні концепти автора донині залишаються актуальними.

Список використаної літератури

1. Двадцять років: літературні дискусії, полеміки. Літературно-критичні статті. Упоряд. В. Г. Дончик. – К.: Дніпро, 1991. – 366 с.
2. Хвильовий М. Твори: У 2 т. / Микола Хвильовий. – К.: Дніпро, 1990. – Т. 2. – 925 с.

Стаття надійшла до редакції 27 березня 2013 року.

T. M. Grachova

IDEOLOGICAL CONCEPTS OF M. KHVYLOVY'S PAMPHLET «UKRAINE OR MALOROSSIYA»

Dynamic development of literary discourse of the XX-th century is the subject of analytical thinking, that still requires critical literary evaluation. Pamphlet «Ukraine or Malorossia» by M. Khvylovy refers to the significant achievements at Ukrainian literary process, since its appearance (1926) and to the present day is the subject of debate over kontseptual principles actively declared by the author in acutely polemical form.

Keywords: *debate, discourse, pamphlet, national identity, «psychological Europe», «Asian renaissance».*

УДК 821.162.1.109 (092)

В. В. Дуркалевич

ПАМ'ЯТЬ ЯК ОБ'ЄКТ МЕТАРЕФЛЕКСІЇ У СПОГАДАХ АНДЖЕЯ ХЦЮКА «АТЛАНТИДА» Й «МІСЯЦЕВА ЗЕМЛЯ»

У статті проаналізовано головні аспекти дискурсу пам'яті в автобіографічній прозі Анджея Хцюка. Авторка підкреслює, що механізм пам'яті представлений у ній на двох рівнях: як моделюючий механізм минулого, а також як стрижневий об'єкт метанаративного дискурсу.

Ключові слова: *пам'ять, спогад, металітература, символ, метафора, дитинство, автобіографія.*

Ситуація, яку творять чітко окреслені «тут» і «тепер», може сприйматися як окрема і самодостатня даність, котра вказує лише на себе і реалізується лише у власних межах. Бути у ситуації, яка розуміється у такий спосіб, означає вписувати власне життя у її замкнену перспективу. Однак та сама ситуація може розглядатися крізь призму